

Sprawozdanie z XXVII Sympozjum Historii Farmacji „Aptekarze na drogach do Niepodległej”, Stargard, 25–26 maja 2018 roku

<http://dx.doi.org/10.12775/KLIO.2018.044>

Coroczne sympozja historii farmacji organizowane przez Zespół Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego zainicjowano w 1991 roku wraz z odbudową samorządu aptekarskiego i powołaniem do życia Izb Aptekarskich. Pierwotnie służyły przede wszystkim za miejsce spotkań i integracji aptekarzy zafascynowanych dziejami własnej profesji. Od kilkunastu lat impreza ta zyskuje coraz wyższy walor naukowy i przyciąga rosnące grono zawodowych historyków, odgrywając tym samym istotną rolę w łączeniu amatorskiego i profesjonalnego środowiska zajmującego się badaniem i popularyzacją wiedzy o przeszłości farmacji. W Stargardzie, siedzibie zachodniopomorskiej Sekcji Historii Farmacji kierowanej przez mgr. farm. Jerzego Waliszewskiego odbyło się 27 z kolei sympozjum. Zostało objęte honorowym patronatem prof. dr. hab. n. med. Bogusława Machalińskiego, rektora Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego (gdzie w nadchodzącym roku akademickim zainicjowane zostaną studia na kierunku farmacja) i dr. n. przyr. Wojciecha Giermaziaka, dyrektora Głównej Biblioteki Lekarskiej, oraz marszałka

województwa zachodniopomorskiego, Olgierda Geblewicza i prezydenta miasta Stargard, Rafała Zająca, oraz wpisane do harmonogramu uroczystości „Stargard dla Niepodległej” w związku z tematem przewodnim, na który wybrano stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości. Patronem edukacyjnym imprezy zostało „Czasopismo Aptekarskie”. Udział czynny wzięło ponad 30 uczestników z Polski, Niemiec i Litwy.

Obrady naukowe rozpoczął wykład „Trudne problemy dnia codziennego aptekarzy polskich po odzyskaniu przez Polskę niepodległości” przygotowany przez nestora polskiej historii farmacji, dr. hab. farm. Aleksandra Drygasa, któremu stan zdrowia nie pozwolił jednak na przyjazd do Stargardu. W jego zastępstwie wykład odczytała przewodnicząca Zespołu Sekcji Historii Farmacji PTFarm, dr n. zdr. Lidia Maria Czyż. Pozostałe prace zaprezentowano w pięciu sesjach plenarnych. W pierwszej z nich, zatytułowanej „Aptekarze w Polsce przedrozbiorowej i wobec utraty niepodległości”, przedstawiono siedem wystąpień, z których szczególne zainteresowanie wzbudziły referat wprowadzający dr. n. hum. Wojciecha Ślusarczyka (Collegium Medicum UMK) „Sytuacja prawna, organizacyjna i społeczna aptekarzy na ziemiach polskich od średniowiecza do 1795 roku” oraz prace przedstawiające mniej znane aspekty udziału aptekarzy w powstaniu wielkopolskim (dr n. farm. Jan Majewski, Apteka „Pod Żółtym Lwem” w Poznaniu, „Aptekarze w zwycięskim Powstaniu Wielkopolskim 1918/1919 i ich udział w organizacji władz samorządowych”) oraz plebiscycie i powstaniach śląskich (mgr farm. Maria Pająk, mgr farm. Małgorzata Tomańska, Okręgowa Izba Aptekarska w Opolu, „Aptekarze i drogerzyści pochodzenia polskiego wobec plebiscytu i powstań śląskich”). W drugiej sesji („Patriotyczne biografie aptekarskie”) wygłoszono sześć referatów. Dr inż. arch. Hanna Cytryńska z Poznania w pracy „Rodzina Reinholców z apteki »Pod Koroną« w Łobżenicy” przedstawiła ciekawy przypadek wykorzystania artefaktów związanych z patriotyczną i organiczną działalnością rodziny właścicieli tytułowej apteki jako motywów przewodnich „formy i gramatyki architektonicznej” projektu przebudowy tejże. Referat „Barbara Nadolska – żołnierz, farmaceuta, analityk” dr hab. Anny Nadolskiej-Styczyńskiej (Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej UMK) i dr. hab. Jerzego Nadolskiego (Mu-

zeum Przyrodnicze Uniwersytetu Łódzkiego) był z kolei interesującym przykładem wykorzystania metody autoetnograficznej jako narzędzia badawczego w biografistyce. Trzecią sesję poświęcono udziałowi aptekarzy w naukowej i gospodarczej pracy organicznej. Zostały przedstawione m.in. takie prace, jak: „Wkład aptekarzy galicyjskich w rozwój przemysłu farmaceutycznego” (dr farm. Monika Urbanik i mgr farm. Katarzyna Jaworska, Muzeum Farmacji Collegium Medicum UJ), „Zarys roli aptekarzy jako producentów leków i preparatów weterynaryjnych do roku 1939” (dr n. wet. Jarosław Sobolewski, Centrum Weterynarii UMK) i „Działalność naukowa w zakresie chemii realizowana przez aptekarzy w Wilnie w XIX wieku” (prof. dr hab. Anita Magowska, Katedra i Zakład Historii i Filozofii Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu). Referaty sesji czwartej były skupione wokół zagadnień cyrkulacji wiedzy i umiejętności w zakresie nauk przyrodniczo-farmaceutycznych. Omówiono m.in. rolę aptek jezuickich w cyrkulacji wiedzy medycznej w I Rzeczypospolitej (dr n. hum. Andrea Mariani, Instytut Historii UAM), udział farmaceutów w pracach Naukowego Towarzystwa Polsko-Saskiego w Lipsku (dr Hansgeorg Loehr, dr farm. Peter W. Gorski, Towarzystwo Naukowe Societas Scientiarum Klukoviana et Jablonoviana w Ciechanowcu), wyjazdy absolwentów poznańskiego Oddziału Farmaceutycznego na stypendia doktoranckie do Francji w okresie dwudziestolecia międzywojennego (mgr farm. Piotr Skalski, Katedra i Zakład Historii i Filozofii Nauk Medycznych, Poznań) i doniesienia zagraniczne prezentowane w latach 1919–1939 na łamach „Kroniki Farmaceutycznej” (dr n. hum. Wojciech Ślusarczyk). W ostatniej sesji, „Pomeranica i Bydgosztianina”, przedstawiono m.in. szkło apteczne z wykopalisk archeologicznych w Stargardzie (dr hab. Marcin Majewski, Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Stargardzie), sojusze zawierane przez siedemnastowiecznych aptekarzy i lekarzy szczecińskich w walce z fuzerstwem aptecznym (dr n. med. Joanna Nieznanowska), historię badań nad peloidami Kamienia Pomorskiego (mgr farm. Wiesława Nabielec i prof. dr hab. Andrzej J. Wójcik, Instytut Historii Nauki PAN), ale też stan zaawansowania prac renowacyjno-adaptacyjnych w aptece „Pod Łabędziem” w Bydgoszczy, na której zapleczu wieloletni właściciel, obecny na

symposium mgr farm. Bartłomiej Wodyński, urządził bogate w cenne zbiory Muzeum Farmacji, a która od 2017 roku jest oddziałem Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego (stud. Roksana Wilczyńska, Collegium Medicum UMK i dr Wojciech Ślusarczyk).

Symposium towarzyszyły wystawy: „*Sanitas per aquam. Wodolecznictwo i higiena*” (otwarta w kwietniu w Muzeum Archeologiczno-Historycznym, w którym znajduje się również stała wystawa „Aptekarstwo pomorskie i stargardzkie na przestrzeni wieków”) oraz „Leopold Skulski. Farmaceuta i mąż stanu” (przygotowana przez Główną Bibliotekę Lekarską w Warszawie; po zakończeniu symposium prezentowana w Książnicy Pomorskiej w Szczecinie), a także ekspozycja prezentująca 15-letnią działalność zachodniopomorskiej Sekcji Historii Farmacji PTFarm. Uczestnicy mieli okazję wziąć udział w kuratorskim zwiedzaniu wystaw w MAH oraz spacerze „Wehikułem czasu poprzez stargardzkie pomniki historii” poprowadzonym z wielką erudycją i werwą przez mgr. Waliszewskiego.

Pokłosiem symposium będą publikacje. W „Pamiętniku Symposium”, pozycji tradycyjnie wydawanej po każdym z cyklicznych spotkań, ukażą się prace o charakterze popularyzatorskim. Publikacje pogłądowo-edukacyjne zostaną wydrukowane w „Czasopiśmie Aptekarskim”, zaś prace o wysokich walorach naukowych – w recenzowanej monografii. Następne, 28 symposium odbędzie się w Lublinie.

Joanna Nieznanowska (Szczecin)
ORCID: 0000-0002-4631-4510